

Třídící znak							
1	0	8	0	4	5	3	0

ŘEDITEL SEKCE BANKOVNÍ REGULACE A DOHLEDU
ČESKÉ NÁRODNÍ BANKY VYHLAŠUJE

Ú P L N Ě Z N Ě N Í

OPATŘENÍ ČESKÉ NÁRODNÍ BANKY Č. 9/2002 VĚST. ČNB,
**KTERÝM SE STANOVÍ PRAVIDLA PRO POSUZOVÁNÍ
POHLEDÁVEK Z FINANČNÍCH ČINNOSTÍ, TVORBU OPRAVNÝCH
POLOŽEK A REZERV A PRAVIDLA PRO NABÝVÁNÍ
NĚKTERÝCH DRUHŮ AKTIV,**
VE ZNĚNÍ OPATŘENÍ ČESKÉ NÁRODNÍ BANKY Č. 5/2003 VĚST. ČNB
A OPATŘENÍ ČESKÉ NÁRODNÍ BANKY Č. 6/2004 VĚST. ČNB.

Česká národní banka podle § 14 a § 15 zákona č. 21/1992 Sb., o bankách, ve znění pozdějších předpisů, a § 24 zákona č. 6/1993 Sb., o České národní bance, ve znění pozdějších předpisů, stanoví:

ČÁST PRVNÍ ÚVODNÍ USTANOVENÍ

§ 1

Předmět úpravy

(1) Předmětem tohoto opatření jsou pravidla, která upravují:

- a) posuzování snížení rozvahové hodnoty pohledávek z finančních činností (dále jen „pohledávky“),
- b) tvorbu opravných položek k pohledávkám a rezerv k vybraným podrozvahovým položkám a oceňování pohledávek reálnou hodnotou,
- c) nabývání některých druhů aktiv.

(2) Pravidla, která upravují posuzování pohledávek, se vztahují i na pohledávky oceňované reálnou hodnotou.

§ 2

Toto opatření se vztahuje na banky a pobočky zahraničních bank působící na území České republiky (dále jen "banky"); ustanovení § 11 a § 12 se vztahují na pobočky zahraničních bank přiměřeně. Na pobočky zahraničních bank oprávněných vykonávat na území České republiky činnost na základě výhody jednotné licence se toto opatření nevztahuje.

§ 3

Vymezení pojmů

Pro účely tohoto opatření se rozumí:

- a) pohledávkami z finančních činností pohledávky vzniklé z výkonu činností vyplývajících z bankovní licence¹, zejména poskytnuté úvěry, pohledávky z finančního leasingu, pohledávky z vkladu, pohledávky ze záruk, pohledávky z akreditivů, pohledávky z faktoringu, zálohy na pořízení cenných papírů poskytnuté na dobu delší než 30 kalendářních dnů, pohledávky vzniklé z prodeje cenných papírů s odkladem splatnosti prodejní ceny na dobu delší než 30 kalendářních dnů, pohledávky vzniklé z prodeje cenných papírů nevypořádaných do 30 dnů po stanoveném dni vypořádání. Do pohledávek z finančních činností se nezahrnují pohledávky vzniklé z držení cenných papírů, pohledávky z derivátů a pohledávky z jiných než finančních činností, zejména pohledávky z pracovně-právních a obdobných vztahů, poskytnuté provozní zálohy nebo zálohy na pořízení hmotného a nehmotného majetku, pohledávky z prodeje zásob, hmotného a nehmotného majetku;

¹ § 1 odst. 1 a 3 zákona č. 21/1992 Sb., o bankách, ve znění pozdějších předpisů

- b) vybranými podrozvahovými položkami poskytnuté úvěrové přísliby, poskytnuté záruky a ručení, poskytnutá přijetí cizích směnek, poskytnuté záruky z převedených směnek, poskytnutá směnečná rukojemství, otevřené akreditivy a potvrzené akreditivy,
- c) příslušenstvím pohledávky úroky a poplatky spojené s pohledávkou,
- d) dlužníkem osoba, za kterou má banka pohledávku nebo potenciální pohledávku z vybrané podrozvahové položky, tedy banka, vládní instituce nebo jiná osoba,
- e) pohledávkou plně zajištěnou vysoce kvalitním zajištěním pohledávka v ocenění použitým při prvotním zachycení pohledávky v účetnictví, zvýšeném o zaúčtované naběhlé příslušenství a sníženém o již přijaté splátky jistiny a příslušenství, která je zajištěna minimálně ze 100 % vysoce kvalitním zajištěním,
- f) vysoce kvalitním zajištěním zajištění, na jehož základě je banka v případě selhání dlužníka uspokojena:
 - 1. osobou, vůči níž je podle zvláštního předpisu České národní banky stanovena nulová riziková váha, např. záruky vydané centrálními vládami států zóny A,
 - 2. cennými papíry, k nimž se při zařazení do cenných papírů držených do splatnosti obvykle netvoří opravné položky, např. dluhopisy emitované centrálními vládami států zóny A nebo centrálními bankami států zóny A,
 - 3. z vkladů uložených u věřitelské banky, u nichž má banka jistotu, že po dobu trvání zajištění pohledávky je vyloučeno jejich použití pro jiné účely než pro uspokojení zajišťované pohledávky v případě selhání dlužníka,
- g) restrukturalizovanou pohledávkou pohledávka, u níž banka dlužníkovi poskytla úlevu, protože vyhodnotila, že by jí pravděpodobně vznikla ztráta, pokud by tak neučinila. Z ekonomických či právních důvodů spojených s finanční situací dlužníka mu tudíž úlevu, kterou by jinak neposkytla, udělila. Jedná se např. o přepracování plánu splátek, snížení úrokové míry, prominutí úroků z prodlení. Za restrukturalizovanou pohledávku se nepovažuje pohledávka vzniklá obnovením krátkodobého úvěru na oběžná aktiva, pokud dlužník plnil veškeré své platební i neplatební povinnosti vyplývající z úvěrové smlouvy;
- h) úvěrem fyzické osobě - občanovi úvěr poskytnutý fyzické osobě - občanovi pro osobní (nepodnikatelské) účely, např. úvěr na nákup spotřebních předmětů, zaplacení služeb, hotovostní úvěr, úvěr formou přečerpání zůstatku na osobním účtu, dále pohledávka z platební karty fyzické osoby – občana, úvěr ze stavebního spoření poskytnutý fyzické osobě – občanovi a hypoteční úvěr poskytnutý fyzické osobě – občanovi,
- i) pohledávkou z platební karty pohledávka za dlužníkem vzniklá použitím platební karty, která umožňuje držiteli čerpat úvěr,
- j) akruálním principem účtování o nákladech a výnosech do období, s nímž časově a věcně souvisejí,
- k) přijatým kolaterálem finanční aktivum přijaté v reverzním repu,
- l) čistou realizovatelnou hodnotou zajištění odhadovaná hodnota, kterou banka obdrží po odečtení odhadovaných nákladů na realizaci zajištění. V případě, že banka očekává

realizaci zajištění v delším časovém horizontu, zohlední při výpočtu odhadované hodnoty také časovou hodnotu peněz;

- m) účastnickým cenným papírem² akcie³ nebo zatímní listy⁴ anebo převoditelné cenné papíry, které nabytí akcií nebo zatímních listů cílové společnosti umožňují, zejména vyměnitelný nebo prioritní dluhopis⁵, opční list⁶ a poukázka na akcie⁷,
- n) podílem podílová účast na základním kapitálu právnické osoby, která nemá formu akciové společnosti,
- o) podřízenou pohledávkou podřízený vklad, podřízený úvěr, podřízená půjčka a podřízený dluhopis nebo jiná pohledávka, jejíž splacení je vázáno podmínkou podřízenosti⁸,
- p) efektivní úrokovou mírou^{8a} úroková míra, kterou se diskontují očekávané budoucí peněžní toky až do splatnosti pohledávky, nebo je-li to vhodnější^{8b}, do kratší doby, a to na rozvahovou hodnotu pohledávky; při výpočtu efektivní úrokové míry banka
 1. odhaduje očekávané peněžní toky při zohlednění všech smluvních podmínek, např. možnost předčasného splacení a poplatky; pokud nelze spolehlivě stanovit očekávané peněžní toky, použijí se smluvní peněžní toky;
 2. nezohledňuje budoucí ztráty ze snížení rozvahové hodnoty pohledávky vzhledem k úvěrovému riziku;
- q) původní efektivní úrokovou mírou efektivní úroková míra zjištěná v okamžiku vzniku pohledávky.

ČÁST DRUHÁ POSUZOVÁNÍ POHLEDÁVEK

§ 4

(1) Banka posuzuje, zda došlo ke snížení rozvahové hodnoty jednotlivých pohledávek podle § 5.

(2) U jednotlivě posuzovaných pohledávek, u nichž nebylo zjištěno snížení rozvahové hodnoty, banka podle § 5a posuzuje, zda došlo ke snížení rozvahové hodnoty portfolia pohledávek s obdobnými charakteristikami vzhledem k úvěrovému riziku^{8c} (dále jen „stejnorodé pohledávky“).

² § 183a odst. 1 zákona č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, ve znění pozdějších předpisů

³ § 155 a násl. obchodního zákoníku

⁴ § 176 obchodního zákoníku

⁵ § 33 zákona č. 190/2004 Sb., o dluhopisech, § 160 odst. 1 obchodního zákoníku

⁶ § 217a obchodního zákoníku

⁷ § 204b obchodního zákoníku

⁸ Např. § 34 zákona 190/2004 Sb., § 32 odst. 7 zákona č. 328/1991 Sb., o konkursu a vyrovnání, ve znění pozdějších předpisů

^{8a} Mezinárodní účetní standard č. 39, odst. 9

^{8b} Mezinárodní účetní standard č. 39, příloha A, odst. 6

^{8c} Mezinárodní účetní standard č. 39, příloha A, odst. 87

(3) U jednotlivě nevýznamných pohledávek banka může posuzovat snížení rozvahové hodnoty portfolia jednotlivě nevýznamných stejnorodých pohledávek podle § 6.

(4) Začne-li banka posuzovat jednotlivě nevýznamné pohledávky podle § 6, pak po zařazení takové pohledávky do portfolia již nikdy neposuzuje snížení hodnoty této pohledávky podle § 5, ledaže by měla dostatek informací pro posouzení snížení hodnoty jednotlivé pohledávky v portfoliu či by přestaly platit základní předpoklady statistického modelu.

(5) Pohledávku posuzovanou podle § 5 a § 5a, banka zároveň neposuzuje podle § 6.

§ 5

Posuzování jednotlivých pohledávek

(1) Banka zařazuje jednotlivě posuzované pohledávky do některé z těchto kategorií:

- a) standardní pohledávky,
- b) sledované pohledávky,
- c) nestandardní pohledávky,
- d) pochybné pohledávky,
- e) ztrátové pohledávky.

(2) Nestandardní, pochybné a ztrátové pohledávky se souhrnně označují jako ohrožené pohledávky.

(3) Standardní pohledávkou se rozumí pohledávka, o jejímž úplném splacení není důvodu pochybovat. Splátky jistiny a příslušenství jsou řádně hrazeny, žádná z nich není po splatnosti déle než 30 dní, žádná z pohledávek za dlužníkem nebyla v posledních 2 letech z důvodu zhoršení jeho finanční situace restrukturalizována. Za standardní pohledávku je možné také považovat:

- a) pohledávku za dlužníkem, vůči němuž je podle zvláštního předpisu České národní banky⁹ stanovena nulová riziková váha, přičemž žádná splátka jistiny nebo příslušenství není déle než 540 dnů po splatnosti,
- b) pohledávku plně zajištěnou vysoce kvalitním zajištěním, přičemž žádná splátka jistiny nebo příslušenství není déle než 540 dnů po splatnosti.

(4) Sledovanou pohledávkou se rozumí pohledávka, jejíž úplné splacení je zejména s ohledem na finanční a ekonomickou situaci dlužníka pravděpodobné. Splátky jistiny nebo příslušenství jsou hrazeny s dílčími problémy, avšak žádná z nich není po splatnosti déle než 90 dní, žádná z pohledávek za dlužníkem nebyla v posledních 6 měsících z důvodu zhoršení jeho finanční situace restrukturalizována. Za sledovanou pohledávku je možné také považovat:

- a) pohledávku za dlužníkem, vůči němuž je podle zvláštního předpisu České národní banky stanovena nulová riziková váha, přičemž alespoň jedna splátka jistiny nebo příslušenství je po splatnosti více než 540 dní,
- b) pohledávku plně zajištěnou osobou, vůči níž je podle zvláštního předpisu České národní banky stanovena nulová riziková váha, přičemž alespoň jedna splátka jistiny nebo příslušenství je po splatnosti více než 540 dní.

⁹ Vyhláška České národní banky č. 333/2002 Sb., kterou se stanoví pravidla obezřetného podnikání ovládajících osob na konsolidovaném základě

(5) Nestandardní pohledávkou se rozumí pohledávka, jejíž úplné splacení je zejména s ohledem na finanční a ekonomickou situaci dlužníka nejisté, částečné splacení je však vysoce pravděpodobné. Splátky jistiny nebo příslušenství jsou hrazeny s problémy, avšak žádná z nich není po splatnosti déle než 180 dní.

(6) Pochybnou pohledávkou se rozumí pohledávka, jejíž úplné splacení je zejména s ohledem na finanční a ekonomickou situaci dlužníka vysoce nepravděpodobné, částečné splacení je možné a pravděpodobné. Splátky jistiny nebo příslušenství jsou hrazeny s problémy, avšak žádná z nich není po splatnosti déle než 360 dní.

(7) Ztrátovou pohledávkou se rozumí pohledávka, jejíž úplné splacení je zejména s ohledem na finanční a ekonomickou situaci dlužníka nemožné. Předpokládá se, že tato pohledávka nebude uspokojena nebo bude uspokojena pouze částečně ve velmi malé částce. Splátky jistiny nebo příslušenství jsou po splatnosti déle než 360 dní. Za ztrátovou se také považuje:

- a) pohledávka za dlužníkem ve vyrovnacím řízení,
- b) pohledávka za dlužníkem, na jehož majetek byl prohlášen konkurz, ledaže jde o pohledávku za podstatou vzniklou po prohlášení konkurzu, která se posuzuje podle odstavce 8.

(8) Při zjišťování, zda došlo ke snížení rozvahové hodnoty jednotlivých pohledávek, banka posuzuje a zohledňuje alespoň:

- a) finanční a ekonomickou situaci dlužníka a její vývoj, a to na základě aktuálních informací,
- b) porušení smlouvy dlužníkem, např. prodlení s platbami příslušenství, jistiny či jejich nezaplacení, neplnění informačních povinností vůči bance,
- c) provedení restrukturalizace pohledávky,
- d) vnější ekonomické, politické a právní faktory,
- e) očekávání, že na základě finanční situace dlužníka povolí soud dlužníkovi vyrovnání nebo prohlásí konkurz na jeho majetek.

(9) Posuzuje-li banka snížení rozvahové hodnoty jednotlivých úvěrů fyzickým osobám – občanům, postupuje v zásadě podle odstavce 8. Kritéria podle odstavce 8 písmena a) však zohledňuje úměrně možnostem jejich získání.

(10) Splňuje-li jednotlivě posuzovaná pohledávka současně kritéria pro zařazení do více kategorií, banka ji zařazuje do nejhorší z těchto kategorií. Banka nemusí takto postupovat u pohledávky plně zajištěné vysoce kvalitním zajištěním, bez ohledu na ostatní kritéria ji může zařadit do standardních nebo sledovaných pohledávek.

(11) Má-li banka více jednotlivě posuzovaných pohledávek za stejným dlužníkem, zařazuje je do stejné kategorie, a to podle pohledávky, která má nejhorší hodnocení. Banka nemusí takto postupovat:

- a) u pohledávek za dlužníkem, vůči němuž je podle zvláštního předpisu České národní banky stanovena nulová riziková váha,
- b) u pohledávek plně zajištěných vysoce kvalitním zajištěním,
- c) u pohledávek za podstatou vzniklých po prohlášení konkurzu.

(12) Restrukturalizovanou pohledávku banka zařazuje v okamžiku restrukturalizace do kategorie, ve které tato pohledávka byla nebo měla být zařazena na základě posouzení kritérií podle odstavce 8 před restrukturalizací. Je-li banka schopna prokázat, že míra rizika nesplacení této pohledávky oproti stavu před restrukturalizací poklesla, může ji zařadit do lepší kategorie; tím nejsou dotčena ustanovení odstavců 3 a 4.

(13) Pohledávku, která vznikla bance v souvislosti s postoupením jiné její pohledávky nebo v souvislosti s poskytnutím úvěru ke splacení jiné její pohledávky, banka zařazuje při vzniku do kategorie, ve které byla nebo měla být zařazena původní pohledávka. Je-li banka schopna prokázat, že míra rizika nesplacení této pohledávky oproti stavu před postoupením poklesla, může ji zařadit do lepší kategorie.

(14) Pohledávku, která vznikla bance v souvislosti s postoupením skupiny jiných jejích pohledávek, banka zařazuje při vzniku do kategorie, ve které byl nebo měl být zařazen rozhodující podíl postupovaných pohledávek. Je-li banka schopna prokázat, že míra rizika nesplacení této pohledávky oproti stavu před postoupením poklesla, může ji zařadit do lepší kategorie.

(15) Banka alespoň jednou čtvrtletně zjišťuje, zda nedošlo ke snížení rozvahové hodnoty jednotlivých pohledávek, a následně je ve shodě s výsledky zjištění zařazuje do příslušných kategorií.

§ 5a

Posuzování portfolií pohledávek vyžadujících pozornost

(1) Má-li banka více stejnorodých standardních pohledávek, zařazuje je do portfolia. Identifikuje-li snížení rozvahové hodnoty tohoto portfolia, označí jej jako portfolio pohledávek vyžadujících pozornost.

(2) Objektivním důkazem snížení rozvahové hodnoty portfolia stejnorodých standardních pohledávek, k němuž došlo v důsledku událostí, které nastaly po vzniku pohledávek, je existence pozorovatelných dat, která indikují snížení očekávaných budoucích peněžních toků z tohoto portfolia, ačkoli toto snížení nelze ještě identifikovat podle jednotlivých pohledávek zařazených do portfolia.

(3) Indikátorem snížení očekávaných budoucích peněžních toků z portfolia stejnorodých standardních pohledávek může být např.:

- a) zvýšení nezaměstnanosti v relevantních oblastech,
- b) snížení cen nemovitostí v relevantních oblastech,
- c) nepříznivé podmínky v odvětvích, kde působí dlužníci,
- d) zvýšení počtu dlužníků, kteří plně čerpají svůj limit a splácí své závazky v minimální možné výši.

(4) Má-li banka k dispozici informaci, že pohledávka zařazená do portfolia označeného jako portfolio pohledávek vyžadujících pozornost vykazuje znaky sledované nebo ohrožené pohledávky, vyjme pohledávku z tohoto portfolia a zařadí ji do sledovaných nebo ohrožených pohledávek.

§ 6

Posuzování portfolií jednotlivě nevýznamných pohledávek

(1) Banka může posuzovat snížení rozvahové hodnoty portfolií jednotlivě nevýznamných pohledávek, a to s využitím statistických modelů, jestliže ocenění každé pohledávky zařazené do portfolia nepřevýšilo k okamžiku uskutečnění účetního případu menší z těchto dvou hodnot: pět miliónů korun nebo jedno promile celkové čisté částky rozvahové hodnoty aktiv banky.

(2) Banka při zahájení posuzování portfolií jednotlivě nevýznamných pohledávek má:

- a) vytvořena dostatečně velká portfolia jednotlivě nevýznamných stejnorodých pohledávek pro zajištění statistické významnosti ztrát, např. portfolio pohledávek z úvěrových karet. Do portfolia jednotlivě nevýznamných stejnorodých pohledávek banka pro účely využití statistického modelu zařazuje všechny své pohledávky daného typu a to i ty, které se rozhodla vyřadit z portfolia jednotlivě nevýznamných pohledávek, protože měla dostatek informací pro posouzení snížení jejich rozvahové hodnoty;
- b) dostatečně dlouhé časové řady týkající se daných pohledávek, zpravidla srovnatelné s průměrnou dobou splatnosti jednotlivě nevýznamných pohledávek; délka časových řad u portfolií jednotlivě nevýznamných pohledávek s původní dobou splatnosti delší než jeden rok je však zpravidla alespoň jeden ekonomický cyklus, popřípadě alespoň 3 roky, a
- c) statistický model zohledňující časovou hodnotu peněz, všechny očekávané budoucí peněžní toky spojené s portfoliem pohledávek a splatnost pohledávek v portfoliu a nezpůsobující ztráty ze snížení rozvahové hodnoty pohledávek v portfoliu k okamžiku uskutečnění účetního případu.

(3) Banka monitoruje skutečné ztráty spojené s portfoliem jednotlivě nevýznamných pohledávek a testuje správnost odhadu ztrát na základě nových údajů o skutečných selháních dlužníků v portfoliu ve vhodné časové periodě v závislosti na frekvenci splátek; v úvahu bere i informace o jednotlivě nevýznamných pohledávkách, které vyřadila z portfolia jednotlivě nevýznamných pohledávek, protože měla dostatek informací pro posouzení snížení jejich rozvahové hodnoty.

(4) Banka pravidelně ověřuje adekvátnost statistického modelu a správného nastavení jeho parametrů.

ČÁST TŘETÍ

**TVORBA OPRAVNÝCH POLOŽEK A REZERV, OCEŇOVÁNÍ POHLEDÁVEK
REÁLNOU HODNOTOU**

§ 7

Opravné položky k jednotlivým pohledávkám

(1) Dojde-li ke snížení rozvahové hodnoty pohledávky a banka pohledávku nebo její část, která odpovídá ztrátě z rozvahové hodnoty, neodepíše, tvoří k pohledávce opravnou položku. Pohledávku za dlužníkem, u něhož soud zamítl návrh na prohlášení konkurzu pro nedostatek majetku nebo zrušil konkurz z důvodu, že majetek nepostačuje k úhradě nákladů konkurzu, banka vždy odepisuje.

(2) V rámci jednotlivě posuzovaných pohledávek banka tvoří opravné položky ke sledovaným a ohroženým pohledávkám.

(3) Posuzuje-li banka pohledávky podle § 5, vytvořené opravné položky přiřazuje k jednotlivým sledovaným a ohroženým pohledávkám.

(4) Banka stanovuje opravnou položku tak, že rozdíl mezi jistinou pohledávky zvýšenou o naběhlé příslušenství a bankou zohledněným zajištěním dané pohledávky násobí koeficientem:

- a) 0,01 v případě sledované pohledávky,
- b) 0,2 v případě nestandardní pohledávky,
- c) 0,5 v případě pochybné pohledávky,
- d) 1,0 v případě ztrátové pohledávky.

Banka prověřuje, zda ztráta ze správně zařazené sledované, nestandardní nebo pochybné pohledávky není vyšší než opravná položka stanovená podle výše uvedeného výpočtu. Je-li ztráta vyšší než opravná položka, banka zvýší koeficient, ale tak, aby u sledované pohledávky byl nižší než 0,2, u nestandardní pohledávky nižší než 0,5 a u pochybné pohledávky nižší než 1,0.

(5) Uplatňuje-li banka u ohrožené pohledávky akruální princip, ve výpočtu podle odstavce 4 použije jistinu pohledávky nezvýšenou o naběhlé příslušenství a vypočtenou opravnou položku zvýší o částku rovnající se naběhlému příslušenství.

(6) Stanovuje-li banka opravnou položku k pohledávce oceněné k okamžiku uskutečnění účetního případu pořizovací cenou, např. k pohledávce nabyté za úplatu, postupuje takto:

1. zjistí, zda k okamžiku uskutečnění účetního případu, např. k okamžiku nabytí pohledávky, existuje rozdíl mezi pořizovací cenou pohledávky a jistinou pohledávky zvýšenou o naběhlé příslušenství,
2. existuje-li rozdíl podle bodu 1 a má-li charakter:
 - a) diskontu, tzn. že pořizovací cena pohledávky je nižší než jistina pohledávky zvýšená o naběhlé příslušenství, banka opravnou položku stanovenou podle odstavce 4 sníží o diskont (popř. část diskontu, je-li diskont větší než opravná položka),
 - b) prémie, tzn. že pořizovací cena pohledávky je vyšší než jistina pohledávky zvýšená o naběhlé příslušenství, banka opravnou položku stanovenou podle odstavce 4 zvýší o prémii,
3. neexistuje-li rozdíl podle bodu 2, banka stanoví opravnou položku podle odstavce 4.

(7) Opravnou položku k pohledávce vzniklé bance v souvislosti s postoupením skupiny jiných jejích pohledávek banka tvoří v takové výši, aby jistina pohledávky zvýšená o naběhlé příslušenství a snížená o vytvořenou opravnou položku nebyla vyšší, než by byl součet jistin postupovaných pohledávek zvýšených o naběhlé příslušenství a snížených o vytvořené opravné položky v případě, že by k postoupení nedošlo a banka by tvořila opravné položky k jednotlivým pohledávkám, pokud banka nepostupuje podle poslední věty § 5 odst. 14.

(8) Banka alespoň jednou čtvrtletně posuzuje dostatečnost a odůvodněnost vytvořených opravných položek ke sledovaným a ohroženým pohledávkám a upravuje jejich výši.

(9) Banka je schopna prokázat dostatečnost a odůvodněnost opravných položek.

(10) Stanovuje-li banka pro účely vedení účetnictví a sestavení účetní závěrky ztrátu ze snížení rozvahové hodnoty pohledávky (dále v tomto paragrafu jen „ztráta“) jako rozdíl mezi rozvahovou hodnotou pohledávky a současnou hodnotou očekávaných budoucích peněžních toků z pohledávky diskontovaných původní efektivní úrokovou mírou, použije tento způsob stanovení ztráty i pro účely tohoto opatření. Takto stanovenou ztrátu banka plně pokrývá opravnými položkami, ledaže ji zahrne přímo do nákladů.

(11) Postupuje-li banka podle odstavce 10, ověřuje alespoň čtvrtletně spolehlivost stanovení ztráty.

(12) Postupuje-li banka podle odstavce 10, nemusí současně počítat a evidovat opravné položky stanovené při použití postupu podle odstavců 4 až 7. Na vyžádání České národní banky je banka schopna prokázat odůvodněnost rozdílu mezi opravnou položkou stanovenou při použití postupu podle odstavce 10 a při použití postupu podle odstavců 4 až 7; je-li opravná položka při použití postupu podle odstavce 10 nižší než opravná položka stanovená při použití postupu podle odstavců 4 až 7 a banka neprokáže odůvodněnost rozdílu, je tento rozdíl pro účely výpočtu kapitálové přiměřenosti na individuálním i konsolidovaném základě odečitatelnou položkou od části kapitálu tier 1.

§ 7a

Opravné položky k portfoliím pohledávek vyžadujících pozornost

(1) Posuzuje-li banka pohledávky podle § 5a, tvoří opravnou položku ve výši, která odpovídá snížení rozvahové hodnoty portfolia pohledávek identifikovaného podle § 5a odst. 2.

(2) Vytvořené opravné položky banka přiřazuje k jednotlivým portfoliím pohledávek vyžadujících pozornost, nerozděluje a nepřisuzuje je k jednotlivým pohledávkám zařazeným do portfolia.

(3) Banka alespoň jednou čtvrtletně posuzuje dostatečnost a odůvodněnost vytvořených opravných položek k jednotlivým portfoliím pohledávek vyžadujících pozornost a upravuje jejich výši.

(4) Banka je schopna prokázat dostatečnost a odůvodněnost opravných položek k jednotlivým portfoliím pohledávek vyžadujících pozornost.

§ 8

Opravné položky k portfoliím jednotlivě nevýznamných pohledávek

(1) Banka tvoří opravné položky k portfoliím jednotlivě nevýznamných pohledávek ve výši statistického odhadu ztrát z těchto portfolií vypočtených s použitím statistických modelů.

(2) Vytvořené opravné položky banka přiřazuje k jednotlivým portfoliím jednotlivě nevýznamných pohledávek, nerozděluje a nepřisuzuje je k jednotlivým pohledávkám zařazeným do portfolia.

(3) Banka alespoň jednou čtvrtletně posuzuje dostatečnost a odůvodněnost vytvořených opravných položek k portfoliím jednotlivě nevýznamných pohledávek a upravuje jejich výši.

(4) Banka je schopna prokázat dostatečnou obezřetnost při používání statistických modelů pro stanovení výše opravných položek k portfoliím jednotlivě nevýznamných pohledávek.

§ 8a

Oceňuje-li banka pohledávky reálnou hodnotou a reálnou hodnotu stanovuje jako současnou hodnotu očekávaných budoucích peněžních toků diskontovaných aktuální efektivní úrokovou mírou, je schopna prokázat spolehlivost stanovení očekávaných budoucích peněžních toků z pohledávky.

§ 9

Zajištění pohledávek

(1) Banka může při stanovení výše opravných položek k pohledávkám zohledňovat jejich zajištění, které může mít zejména formu přijatého kolaterálu, zástavy, ručení, záruky nebo úvěrového derivátu, pokud takové zajištění současně vyhoví následujícím podmínkám:

- a) banka má právní jistotu, že se při selhání dlužníka může ze zajištění uspokojit, např. realizací zástavy, prodejem kolaterálu,
- b) uspokojení je banka schopna provést v přiměřeném čase po selhání dlužníka,
- c) banka zohlední zajištění nejvýše v jeho čisté realizovatelné hodnotě snížené o částku, která slouží k zajištění jiných jejích aktiv nebo aktiv třetích osob, mají-li nárok na uspokojení před bankou, a nejvýše do výše ocenění pohledávky v účetnictví.

(2) Při stanovení výše opravných položek k pohledávkám banka nezohledňuje:

- a) zajištění v případě ztrátové pohledávky, u níž je alespoň jedna splátka jistiny nebo příslušenství po splatnosti více než 540 dní, ledaže jde o zajištění osobou, vůči níž je podle zvláštního předpisu ČNB stanovena nulová riziková váha,
- b) zajištění, na jehož základě by v případě, že pohledávku nesplatí dlužník, měla být uspokojena třetí osobou, za kterou má ohroženou pohledávku nebo vůči níž by případnou pohledávku zařadila do ohrožených pohledávek; jedná se zejména o ručitele, poddlužníka u zástavního práva k pohledávce, směnečníka u směnky cizí či výstavce směnky vlastní, je-li pohledávka banky zajištěna směnkou, kterou vystaví třetí osoba,
- c) zajištění vlastními účastnickými cennými papíry nebo jejich deriváty,
- d) zajištění účastnickými cennými papíry nebo podílem:
 - osoby, která banku ovládá,
 - osoby, která je ovládána stejnou osobou jako banka,
 - osoby, kterou banka ovládá,nebo jejich deriváty.

(3) Jestliže banka při stanovení výše opravných položek k pohledávkám pro účely vedení účetnictví a sestavení účetní závěrky zohlední zajištění podle odstavce 2, je částka odpovídající zohledněnému zajištění pro účely výpočtu kapitálové přiměřenosti na individuálním i konsolidovaném základě odečitatelnou položkou od části kapitálu tier 1.

(4) Jestliže banka, která postupuje podle § 8a, pro účely vedení účetnictví a sestavení účetní závěrky zohlední při stanovení očekávaných budoucích peněžních toků zajištění podle odstavce 3, je částka odpovídající zohledněnému zajištění pro účely výpočtu kapitálové přiměřenosti na individuálním i konsolidovaném základě odečitatelnou položkou od části kapitálu tier 1.

§ 10

Rezervy k vybraným podrozvahovým položkám

(1) Banka tvoří k vybraným podrozvahovým položkám rezervy v souladu s účetními metodami.

(2) Banka alespoň jednou čtvrtletně posuzuje dostatečnost a odůvodněnost vytvořených rezerv k vybraným podrozvahovým položkám a upravuje jejich výši.

(3) Banka je schopna prokázat dostatečnost a odůvodněnost rezerv k vybraným podrozvahovým položkám.

ČÁST ČTVRTÁ

NABÝVÁNÍ NĚKTERÝCH DRUHŮ AKTIV

§ 11

Omezení pro financování nabytí některých druhů aktiv

(1) Banka nesmí poskytovat úvěry¹⁰ ani vystavovat zajišťovací nástroje (např. záruky) nebo platební nástroje (např. akreditivy) za účelem přijetí úvěru na nákup účastnických cenných papírů nebo podílových listů, které byly vydány:

- a) touto bankou,
- b) právnickou osobou s kvalifikovanou účastí¹¹ na bance,
- c) právnickou osobou, která je pod kontrolou¹² osoby s kvalifikovanou účastí na bance,
- d) právnickou osobou, která je pod kontrolou osob jednajících ve shodě a tyto osoby mají kontrolu nad bankou,
- e) právnickou osobou, která patří mezi osoby jednající ve shodě uvedené v písmenu d),
- f) právnickou osobou, která je pod kontrolou některé z osob jednajících ve shodě uvedené v písmenu d),
- g) právnickou osobou pod kontrolou banky.

(2) Banka nesmí poskytovat úvěry ani vystavovat zajišťovací nebo platební nástroje za účelem přijetí úvěru k financování:

- a) nabytí podílu, který není ve formě cenných papírů, na osobách uvedených v odstavci 1,
- b) získání podřízené pohledávky za osobou uvedenou v odstavci 1.

§ 12

Omezení pro nabývání některých druhů aktiv

(1) Banka nesmí nabývat podíl nebo podřízenou pohledávku na osobě, která má kvalifikovanou účast v bance samostatně nebo jednáním ve shodě s jinou osobou (dále jen „osoba mající kvalifikovanou účast v bance“).

¹⁰ § 1 odst. 2 písm. b zákona č. 21/1992 Sb.

¹¹ § 17a odst. 4 zákona č. 21/1992 Sb. ve znění zákona č. 126/2002 Sb.

¹² § 17a odst. 1 zákona č. 21/1992 Sb. ve znění zákona č. 126/2002 Sb.

(2) Banka může nabýt účastnické cenné papíry vydané osobou mající kvalifikovanou účast v bance pouze při splnění všech následujících podmínek:

- a) banka, která hodlá nabýt účastnické cenné papíry vydané osobou mající kvalifikovanou účast v bance (dále jen „nabývající banka“), je v pozici tvůrce trhu a toto své postavení České národní bance prokáže před prvním nabytím účastnického cenného papíru vydaného osobou mající kvalifikovanou účast v bance,
- b) tyto účastnické cenné papíry nabývá za účelem tvorby trhu a zařazuje je do svého obchodního portfolia¹⁴,
- c) hodnota¹⁵ všech účastnických cenných papírů jednoho emitenta, který je osobou mající kvalifikovanou účast v bance, nesmí přesáhnout 1 % kapitálu¹⁶ nabývající banky,
- d) pro účely výpočtu kapitálové přiměřenosti na individuálním i konsolidovaném základě jsou tyto účastnické cenné papíry odečitatelnou položkou od části kapitálu tier 1¹⁷.

(3) Banka nesmí nabývat podílové listy podílového fondu, který je obhospodařován¹⁸ investiční společností, která je osobou mající kvalifikovanou účast v bance.

ČÁST PÁTÁ

USTANOVENÍ SPOLEČNÁ, PŘECHODNÁ A ZÁVĚREČNÁ

§ 13

Předpisová základna a informační systém

(1) Pravidla stanovená tímto opatřením banka promítne do své předpisové základny zpracované v souladu se standardy řízení úvěrového rizika¹⁹.

(2) Banka ověřuje úplnost a správnost údajů o pohledávkách z finančních činností, vybraných podrozvahových položkách, opravných položkách a rezervách obsažených v hlášeních předkládaných České národní bance podle zvláštního předpisu České národní banky²⁰.

§ 14

Přechodné ustanovení

V případě úvěrů, které banka poskytla, v případě zajišťovacích a platebních nástrojů, které banka vystavila, a v případě aktiv, která banka nabyla přede dnem nabytí účinnosti tohoto opatření a jejichž nabývání nebylo omezeno opatřením České národní banky č. 8 ze dne 22. září 1997, kterým se stanoví bankám omezení a podmínky pro některé druhy úvěrů a investic do majetkových účastí, banka nesmí:

¹⁴ § 9 odst. 2 vyhlášky č. 333/2002 Sb.

¹⁵ § 10 odst. 1 vyhlášky č. 333/2002 Sb.

¹⁶ § 12 odst. 5 vyhlášky č. 333/2002 Sb.

¹⁷ § 12 odst. 1 vyhlášky č. 333/2002 Sb.

¹⁸ § 14 odst. 1 zákona č. 189/2004 Sb., o kolektivním investování

¹⁹ Opatření České národní banky č. 2 ze dne 3. února 2004 k vnitřnímu řídicímu a kontrolnímu systému banky

²⁰ Opatření České národní banky č. 4 ze dne 22. prosince 2003, kterým se stanoví metodika sestavování výkazů předkládaných České národní bance bankami a pobočkami zahraničních bank

- a) výši již poskytnutého úvěru podle § 11 dále zvyšovat, prodlužovat dobu jeho platnosti či podmínky úvěru upravovat tak, že by mohlo dojít k obejití smyslu opatření,
- b) výši již vystavených zajišťovacích a platebních nástrojů podle § 11 dále zvyšovat, prodlužovat dobu jejich platnosti nebo jejich podmínky upravovat tak, že by mohlo dojít k obejití smyslu opatření,
- c) výši již nabytého podílu podle § 12 odst. 1 dále zvyšovat,
- d) výši již nabyté podřízené pohledávky podle § 12 odst. 1 dále zvyšovat, prodlužovat dobu její platnosti či podmínky podřízené pohledávky upravovat tak, že by mohlo dojít k obejití smyslu opatření,
- e) výši již nabytých podílových listů v podílovém fondu podle § 12 odst. 3 dále zvyšovat.

§ 15

Společná ustanovení

(1) Pokud banka poruší ustanovení § 11 a § 12 v důsledku fúze s jinou osobou nebo v důsledku nákupu podniku či jeho části, uvede vzniklý stav do souladu s tímto opatřením nejpozději do 12 měsíců ode dne, kdy tato skutečnost nastala.

(2) Třiceti dny po splatnosti se pro účely zařazování pohledávek do kategorií podle § 5 rozumí též neuhrazená měsíční splátka.

§ 16

Zrušovací ustanovení

(1) Zrušuje se Opatření České národní banky č. 193/1998 Sb. ze dne 9. července 1998, kterým se stanoví zásady klasifikace pohledávek z úvěrů a tvorby opravných položek k těmto pohledávkám.

(2) Zrušuje se Opatření České národní banky č. 8 ze dne 22. září 1997, kterým se stanoví bankám omezení a podmínky pro některé druhy úvěrů a investic do majetkových účastí.

§ 17

Účinnost

Toto opatření nabývá účinnosti dnem 1. ledna 2003 s výjimkou ustanovení § 11, § 12, § 14 a § 16 odst. 2, která nabývají účinnosti dnem vyhlášení.

xxx

1. Opatření České národní banky č. 9 ze dne 6. listopadu 2002, kterým se stanoví pravidla pro posuzování pohledávek z finančních činností, tvorbu opravných položek a rezerv a pravidla pro nabývání některých druhů aktiv, nabylo účinnosti dnem 1. ledna 2003 s výjimkou ustanovení § 11, § 12, § 14 a § 16 odst. 2, která nabyly účinnosti dnem 20. listopadu 2002.

2. První novela, opatření České národní banky č. 5 ze dne 18. prosince 2003, nabyla účinnosti dnem 31. prosince 2003.
3. Druhá novela, opatření České národní banky č. 6 ze dne 15. září 2004, nabývá účinnosti dnem 1. ledna 2005.

Ředitel sekce bankovní regulace a dohledu

Ing. Leoš Pýtr, CSc. v. r.

Sekce bankovní regulace a dohledu

Odpovědní zaměstnanci:

Ing. Jitka Svobodová, tel. 2 2441 2383

JUDr. Helena Kolmanová, tel. 2 2441 2699